

ELŐFIZETÉSI ÁR:
 Egész évre 6 frt.
 Félévre 3 „
 Negyedévre 1 frt 50 kr.
 Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől fogadhat-
 nak el.
 Zászlók nem adatnak
 vissza.
 Egyes szám ára 20 kr.
 A nyitótérben minden gar-
 mond sor díja 20 kr.

Z E M P L É N.

Társadalmi és szépirodalmi közlöny.

(Megjelenik minden vasárnapon.)

HIRDETÉSI DÍJ:
 Minden egyes szó után
 100 szóig 2 kr.
 Azonfelül 1 kr.
 Kiemelt, díszbetűt s kör-
 zettel ellátott hirdeté-
 nyekért térmérték szerint,
 minden □ centimeter
 után 3 kr. számítatik.
 Állandó hirdetéseknek
 kedvezmény nyújtatik.
 Hirdetéseket a „Zemplén”
 nyomdájába küldendők.

Szózat megyénk magyarosi- tása érdekében.

Századunk első negyedében lón már kimondva az a messzeható gondolat, hogy a nemzetet művelni, nyelvünket fejleszteni kell s helyesen volt volna az kimondva még akkor is, ha nem a legnagyobb magyar, a dicsőült gr. Széchenyi István honszerető ajkairól hangzott volna is el; mert nemcsak igaz volt az, de még ma is az és szükséges.

Minden művelődik a rohamosan haladó kor igényei szerint; a mi ezeket nem követi, elmarad, vagy pusztulásnak indul. Csak az, kit a roszakaratu léhaság ördögi hatalma hajtott uralma alá, szeretheti az oly korhadást, mely helyébe új erő nem lépven, pusztulás követ. A jóra való ellensége a szükségtelen rombolásnak.

Minden, mi nem gyarapít, veszélyes lehet; de ártónak kell lennie annak is, mi az együvé tartozók zömét szükségtelenül szétválasztani törekszik ott, hol a haladás, a siker reményében, egyesítésre, tömörítésre van szükség.

Nemzeti erőnk fogyatkozásaul kell tekintenünk azt az amely sajnos, ép oly igaz tény, hogy hazánkban nemcsak sokféle a vallás, de még több a különböző nyelv s e szerint a nemzetiség is. Azért, midőn hazai nyelvünk érdekében arra törekszünk, hogy annak a hon minden pontján talajt, fogamzást szerezzünk, nem teszünk mást, mint a közjó megteremtéséért fáradozunk.

A ki jóra tör, oly áldást vet, melynek learatható gyümölcse más nem lehet, mint a boldogulhatás; a boldogulás és boldogításért születünk pedig, így kötelességünk is azt tőlünk telhetőleg eszközölni. Többet többet bír s több szem többet lát elvélből kiindulva, kevés az, mit nemesen érző jóakarattal vállaltva meg nem valósíthatna.

Közösen érezzük azt, hogy megyénk némely részét magyarosítunk kell a béke, a közjó érdekében; tudjuk és érezzük azt is, hogy a halogatás, ha megérlelni bír is némely dolgot, sok olyat, amely már sürgősen követeli a valósitást, inkább megront, mint sikeresít; épen azért egyesült erővel törje meg híres multu megyénk, első királyunk, István amaz intézkedését, mely a „regnum unius linguae fragile” hirdetésével hazánk egy nyelvűségét akadályozta. Ezred év szól már amellet, hogy a mi akkor jó lehetett, ma teljesen rossz; mert sem itt, sem ott nem láthatjuk a jó szándékra bizott haladás kellő eredményét.

Nem hogy általánosodnék nyelvünk e megye népei között, lapunk egyik számának megjegyzése szerint, hanem inkább fogy, szűkebb körben mozog. E szomorú, de igaz állítás arra hi kiáltó szavával, hogy eszközökről, módokról kell gondoskodnia megyénknek, melyek által a minden jók által óhajtott magyarosítást mielőbb foganatosíthassuk.

Nem hiszem, hogy akadna honosaink között sok olyan, ki ha hozzáférhetne, nem öremest sajátitná el a hazai anya, a magyar nyelvet, márcsak azért is, mert ezen szerehet közvetlen tudomást haladásainkról. De ezenkívül sok egyéb van még, mi a magyar-

nyelv megtanulására ösztönözheti minden egyes polgárát. Szokást, nyelvi divatot kell teremteni a nép között s az rendületlen következetességgel keresztül vinni nem az erőszak, de az eszélyesség útján.

A magyarosítást szerintem is gyermek korban, az iskolákban kell kezdeni s oda hatni, hogy azonkívül is kívánatos legyen annak beszélése; ezt a lelkészek buzgalma s a jól képzett oktatók kitartása viheti legelső sorban előre az olyan tisztviselőkkel egyesülten, kik hivatás szerint leggyakrabban érintkeznek a néppel, a munkásokkal. Ne beszéljenek más, mint magyarnyelven azokkal, kik értenek s tán tudnak is magyarul s csak álszeméremből vagy rossz szokásból beszélnek a vidék idegen nyelvét. A jó nevi, magyar szellemü gazdatisztség e tekintetben igen sokat tehet.

Hányszor akadtam már magam is olyanra, ki szépen beszélte nyelvünket s mégis németül vagy tótul hadart, míg egy kedélyesen rá nem piritottam. Beszélte ez aztán magyarul, mert látta, hogy mint magyar polgár nem alább való úgy sem, mint előbb volt. Sok rosznak forrása igazán az álszemérem még a műveltebbeknél is; ki kell ezt irtani mindenünnen s az elfogultság helyébe józan szeretetet kell beoltani mindazon szívekbe, melyek e megye egyenjogú ege alatt dobognak. Ha ez meglesz, kevesebb gát állja útját magyarosítási törekvéseinknek.

E lap egyik száma elmondotta szomorú állapotát tanítóinknak, jelölt ki eszközt is, mint és hogyan kellene sorsukon javítani s az ügyet kellő rév felé terelni. Helyes, ha úgy is, csak tegyünk valamit, ne halogassuk az ügyet; csak az halad, a ki megindult.

Csekély erőm, de hő óhajomásom szerint régen foglalkozom már én is a magyarosítási eszmével; de mindeddig csak egy-két jó barátom mondám el idevágó gondolataim forgácsait, mik legyenek pedig azok, egy közelebbi cikkben fogom megbeszélni.

Kovács János.

Közegészségügy.

Mult év utolsó negyedében S a.-ujhely város közegészségügyi állapota, tekintve a rendkívüli rossz időjárást, és viszonyitva a szomszéd megyék közegészségi viszonyaihoz elég kedvező volt. Előfordult összesen 117 haláleset. És pedig

októberben 34.
 novemberben 48.
 decemberben 35.

Összesen 117.

Ezek közül elhalt férfi 52; nő 20; leánygyermek 25; vagyis 7 éven felüli 72; hétéven aluli 45; ismét ezek közül nem gyógykezeltett 24.

A gyermekhalandóság az elhalalozási esetek számának 20% át teszi. Született 57 fiu, 61 leánygyermek, összesen 118.

Szegény gyakorlatban (91 eset) legnagyobb számmal jelentkező betegségek a légző és emésztő szervek bántalmi voltak, nevezetesen uralkodó kör csoport volt, gyermekeknél a tüdőlob és bélhurut; felnötteknél tüdő és gyomorhurut.

Külsőnösen figyelemre méltó halálokok: tüdőlob 16; tüdőgümö 11; bélhurut 18; váltóláz 5 görcsök 6; gyermekaszály és veleszületett gyengeség 10; aggkór és kimerültség 11; égési sebek 1; fagyás 1; erőszak halál 1; talált hullá 1; haldokolva született 3:

Fertőző kórok közül himlő 6; hagymáz 5; esetben.

Orvos-rendőrileg vizsgáltatott hús 6-or, hal 14 er, kenyér 1-er, vágóhid 2-er, iskola 1-er.

Levágatott összesen 17. darab ökör; 212 tehén; 13 borju; 116 juh és két tinó.

Rendőri felszólításra vizsgáltatott 9 egyén, kettő ezek közül bujakorral kórházba küldetett. Kéjnötelep van kettő, 5—6 kéjnövel.

S.-a.-ujhely 1881 Január hóban.

Városorvosi hivatal.

Külömfélék.

Önkéntes tüzoltó egyesületünk a mult vasárnap tartotta évi rendes közgyűlését, mely alkalommal az egyesület tisztikara megválasztása is végbe ment. Minthogy az eddigi derék főparancsnok: Dókus Gyula ur tulhalmozott hivatalos teendői miatt, állásáról kénytelen volt lelépni, az egyesület főparancsnoka iránti ragaszkodását s halálját azzal akarta kifejezni, hogy jövőre őt tiszteletbeli főparancsnokká választotta. Ezután megválasztottak: főparancsnokká ifj. Farkas Lajos; alparancsnokká: Székely Imre és Kurecska István; mászóparancsnokká: Schön Miksa; a szivattyusok-parancsnokává: Kresinszky Ferencz; egyleti lelkészül Sárhegyi Lajos. A többi állomásokon az eddigi egyének maradtak. Estve a Dianában banquette következett, melyen a vig társaságot — kicsibe mult — hogy nem a hajnalsugarak szólították nyugalomra.

Cognac-lőállítási kisélet. Megyénk gazd. egyesülete S.-a.-ujhelyben 1881 Jan. 28-29 napján a tornacsarnokban, arra nézve, valjon előnyösen állítható-e elő a cognac hegyaljai gyengébb minőségű borokból — kísérletet fog tartatni. A kísérlet vezetésével Stolar Gyula kassai gazdasági tanintézeti tanár lett a földm. misztérium által kiküldve. Ugyancsak jan. hó 28 án d. e. 10 órakor a megyeház nagy termében a f. évben S.-a.-ujhelyben megtartatni tervezett: „Hegyaljai borkiállítás” és „Mintaszüret” rendezése, s keresztülvitei módozatainak megalapítása tárgyában értekezlet, illetve a hegyaljai bortermelek nagy gyűlése fog megtartatni.

Megkerestettünk kijelentésére annak, hogy a f. hó 6-án rendezett batyubál alkalmával Matolay Etelné ö nsága által felajánlott 10 frt — miután a bál költségei fedezve lettek — szerkesztőségünkben felmutatott vevény szerint, egy nyomorban sinlődő ungvári uri család segélyezésére, ugyan csak a kegyes adományozó által elküldetett.

Dr. Döry Ferencz honvéd főorvos. Bajára a honvéd lovassághoz helyeztetett át hasonló minőségben. Ugy vagyunk értesülve, hogy Döry ur hat heti szabadságot kapván, ez időt városunkban fogja tölteni, mit azon czélből hozunk köztudomásra, hogy a kik netalán foggyógyászati szempontból hozzáfordulni óhajtanának óhajukat ezen idő alatt érvényesíthetik. A főorvos eltávózása városunkból mindenestre érezhető hiányt hagy maga után, miután orvos, ki mint ő, a fogászattal specialiter foglalkozék, tudunkkal sem itt sem a vidéken nincs.

A járdák hamuval, vagy fűrészpórral való behintése sehogyssem akar nálunk divatba jönni; pedig ez, minél keményebb lessz a hideg, annál kívánatosabb, sőt elengedhetlen rendőri intézkedés volna. Oda szólunk, ahol már többször találtunk süket fülekre. Szeretnénk ez uttal az elkenkező meggyőződésre jutni.

Boronkay Károly előttünk személyesen kijelentette, miszerint a f. hó 9-én megalakult s.-a.-ujhelyi függetlenségi párt elnökségét, bár az rá nézve megtszélő, halmozott magán teendői miatt el nem fogadhatja, amiről különben a párt választmányát már korábban értesíté.

Mult számunkban jeleztük, miszerint a Kálly-féle könyvkereskedést Lövy Adolf vette által az ahoz kötött kötelezettségekkel. Ez ellenében Lövy Adolf most kijelenti, hogy az üzletet átvette ugyan, de abból folyólag semmi féle irányban sem vállalt kötelezettséget.

Eljegyzés. Rieder Alajos, városunk derék ifjainak egyike, folyó hó 16-án váltott jegyet Medveczky Karolin kisasszonnyal, Medveczky János gyógyszerész ur leányával.

Népszámlálás eredményéről specifikus adataink még nincsenek, egyelőre csak annyit jelezhetünk, hogy városunk lakosságának száma: 10194.

Pique-nique-et adott néhány előkelő család — mint ezt már pár éven át tenni szokta szombaton este a „Vadászkürt“ szállodában, a hol a „szép asszony-főzte“ összehalmozott étkek mellett a jókedv sem hiányzott; mert az ilyen házias színezetű mulatságok — köztudomás szerint — jobban szoktak sikerülni, mint a feszes bálok, melyeken a feszeség és luxus többnyire a kedélyesség rovására üli diadalát.

Nyilvános köszönet. A helybeli női ipar tanoda segélyezésére a S. a.-ujhelyi zemplénnemgyei ipar, kereskedelmi s hitel bank ismét 20 frtta kegyeskedett járulni. Fogadja a tekintetes igazgatóság e nagy lelkű adományáért az elnökség köszönetét.

A kemény hideget, mely öt-hat napig hatalmasan graszszált, pár nap előtt havazás váltotta fel s ha az idő nagyon gyöngére nem fordul, a mitől pedig tartani lehet, szánutban nem lesz rövidségünk s csengő-bongó fogatok mar is széltiben repülnek az utcákon. Kedves passiója az a szánkázás még a szép nemnek is s nem egy fehér arczocskára lehel a csipős hideg piros rózsákat. Különben jobban is illik arra a fehér arczra az ilyen rózsá, mint az ujnyi vastag — púder!

Színészeink rövid működésüket maholnap bevégezik s keservesen húzhatják rá, hogy „kezemben van már az uti-levelem, nem színész már Ujhelyben az én nevem, sok víz lefoly addig a szöke (?) Ronyván, mig valaki lát Ujhelynek határán.“ Bizony bizony — azt hisszük — hogy nem egyhamar fogják felütni nálunk sátorfájukat. Nem akarunk reflektálni sem a közönség pártolására, sem a társulat működésére; közönség és színtársulat közt ez a princípium: „adj! végy!“ E két szócskával körülbelül minden megfejtettünk; alkalmazható ezek jelentősége úgy az egyik, mint a másik oldalra. Mielőtt a társulat tőlünk bucsut venne, röviden megemlítjük a szombati előadást, a mikor Bárdy Lajos javára a „Kicsapott diákok“ került színre s a jutalmazott (Reinhold a csavargó) szerepében bebizonyította, hogy pályájára határozott hivatással bír; forrongó tehetség, amely még nem bírja ugyan mindenütt legyőzni az akadályokat, de a helyes felfogás, a tanulmányozás, mely alakításából mindenütt felszínre kerül, jövőt biztosítanak Bárdy urnak. „Szorgalom és tanulmányozás“ — ez legyen előtte a jelszó s nem mindennapi tehetsége, hisszük, rövid idő alatt, a vidéki színészet első rendű egyéniségei közzé emeli. Az elég kerekdeden folyt előadásban még Hubay, Nyiry, Romváry s Pelsőczy jó alakokat mutattak be. A nők közül Ács Irma és Simándyné játékát emeljük ki. Közönség igen szép számmal volt. Vasárnap újra a „Pletykapad“ akart színre kerülni, de a közönség újra elmaradt s nem lévén kiknek pletykálni, bezárattott a „bót.“ Nem kell nálunk a pletykát a színpadról hirdetni; értenek itt ahhoz — a nélkül is. — Szerdán fölemelt árákkal a „Toborzás“ új népszínműve. Agyonhallgatjuk az előadást is, de még a darabot is. Lehet, hogy nagyobb

erők egyik másik alakjából csinálhatnak valamit; de biz az egész egy nagyon vékony jószág. Csütörtökön „Egy rosz ember“ vigjáték, szombaton pedig „Brankovics György“ tragoedia adatott Simándyné javára.

Mükedvelői előadás. Varannóról írja tudósítónk: f. hó 15-én adták a mükedvelők Sebők Lajos színigazgató jutalomjátékául a „Becsület szó“ és „Házasodjék meg a sógor“ című darabokat. Valamennyien kifogástalanul játszottak, különösen megemlítendő a nők közül Rajz Gizella k. a. és Dávidovics Szidonia, kik szerepeiket ritka könnyedséggel s valódi színésznői érzékekkel személyesítették. A férfiak közül kitűnően fogta fel szerepét Verner Gyula ügyvéd, ki a nagybácsit, sikerült maszkja alatt oly praecis alakban mutatta be, mely a legavatottabb színészek is dicséretére vált volna, hasonló felfogással játszottak még Kolozsváry és Hrabovszky urak. — A mi az egész előadás fénypontját képezte: az a két darab közötti zenével kísért „felvidéki tót táncz“ volt, melyet a jutalmazott Sebők Lajos nevével adott elő. Tipikusabb alakot alig lehet képzelni, mint a milyet a tánczos-pár bemutatott. Maga a táncz pedig az életből ellesett sajátos fordulatokkal oly élethű képet nyújtott, mely méltó lett volna egy művész eset-jére. De hálás is volt érte a közönség, mert oly ritka nagy számban gyűlt egybe, minő a társulat másfélhavi itt időzése után alig volt remélhető.

Sebők Lajos színtársulata, mely Varannón hosszab ideig közmegelegedésre működött, a jövő vasárnapra már Gálszécsen fog játszani, hol a műpártolók buzgalma bérllet gyűjtés által a társulat megállhatását egyelőre is biztosította. Ugy halljuk, hogy Sebők Hubay színtársulatának jobb-jai közül: Ács Irmát, Bárdyt, Simándyné és Pelsőczyt közelébb szerződöttette, miáltal társulata képesítve lesz a jelesebb új darabok szabatos előadására.

Kivándorlók. Gercselyről f. hó 17-én Amerikába vándorolt Paszternák Ilon, Róza és Rozália, 18-án a negyedik testvér, Karolina. — Ugyanez napon utra kelt Metz György és Konyák Erzsébet Rankról. 1880. augusztus havától — 1881. januárig Kassán keresztül 1456 egyén vándorolt ki Amerikába. Ezek közt Kassai 159.

Tolcsván. „A szőlészeti és borászati egyesület“ mult hó 28-án 35 taggal megalakulván, megválasztattak: elnöknek: Szirmay Ödön. helyettes elnöknek: Weisz Armin, jegyzőnek: ifj. Golenich Ferencz és 9 bizottsági tag. A választmány f. hó 17-én tartá meg első ülését Weisz A. elnökléte alatt, mely alkalommal bemutatván a borászati kormánybiztos által az együlethez beküldött törzskönyv, ebből sajnálattal győződött meg, hogy a Hegyalja igen hiányosan van felvéve; egész községek, mint Tokaj, Lízka Tolcsva, teljesen hiányzanak, S. a.-Ujhely pedig egy termelővel van képviselve, daczára annak, hogy a kitöltés végett annak idején beküldött lajstromok, számos termelőink által sajátkezüleg töltettek ki. Így amint van ezen borászati törzskönyv, reánk nézve legalább. valódi céljának éppen ellenkezőjét fogja eredményezni, minthogy némely külföldi vevő, — ha lett volna is szándéka a Hegyalját meglátogatni — ha ezen könyv után indul, bizonyára máshová megy bort venni. Ennélfogva a bizottság elhatározta ez ügyben a kormánybiztoshoz felszólalást intézni, hogy a mulasztást elkövető közegek új munkalattételre uta-

sittassanak. A boreladási mértékegység kérdése, szöbe hozatván, az a jövő gyűlés napirendjére tüzetett ki. Egy pincze-egyleti tervezet kidolgozása pedig 5 tagu szűkebb bizottságra bízott. (r. l.)

Lopás. Folyó hó 14. és 15. ének éjjelén ismeretlen tettes, Braun József gálszécsi dohány- és szivar árus boltját az udvarföldi részen feltörte. Az éjjeli vendég ezuttal számításában csalódott, amennyiben a vásári bevétel már nem volt a bolti pénztárban s így csak is a napi bevételt, egy doboz szivart és szivarszivókkal megrakott ládikót sajátított el. Az esetről a járási csend-biztos azonnal értesített s remélhető, hogy a szivarszivók s különösen az ellopott szivarok füstje a tettesnek nyomára vezetendi.

A tokaji korcsolyázó-egylet mult vasárnap d. u. tartotta ünnepélyes megnyitását az ottani jó-hírnevű zenekar közreműködése mellett. Az egyesület számos tagjain kívül nagyszámu közönség volt jelen, mely — daczára a 12 C^o hidegnek — holdvilágos estig mulatott a jégspport kedvelőinek változatos bravourjain.

Kitüntetés. Emlékeztetik reá olvasó közönségünk, hogy Frei Ottó kir. helmezi pénzügyéri fővigyázó — mint annak idején lapunkban is fölemlítve volt — pár évvel ezelőtt egy hirdett rabló-gyilkost fogott el egy másik pénzügyér segélyével, s azt a hatóságnak átszolgáltatta, garázdálkodásaiól a Bodrogközt megszabadította. Nevezett pénzügyéri fővigyázó, ezen bátor tette elismerésül Ö felsége a királytól koronás ezüst érdemjellel lett kitüntetve, melynek ünnepélyes átadása vasárnap délelőtt 11 órakor történt a megyeház nagy termében, a mikorra Kraus Béla kir. tanácsos és Kraus József pénzügyi titkár Kassáról városunkba érkeztek, s előbbi a számosan megjelent pénzügyérek közül előlépett Freihoz rövid beszédet tartott, utóbbi pedig az ezüst érmet mellére tűzte, majd a megye alispánja intézett a kitüntetéshez pár szót. Az ünnepélyes aktust kíváncsi közönség nézte végig.

Tályai tudósítónk írja, hogy ott a közel multban új kaszinó-egylet alakult, melynek állandó helyisége a városház környékén s czélszerűen berendezett terme s a beiratkozott tagok száma ez időszert már 70-re rúg, a mi az egyesület tartós fenállására elegendő garanciának tekinthető. Estvénekint az ugyancsak ez évben szervezkedett helybeli zenetársulat mulattatja a mulatni szeretőket, idáig még cigányuk sem volt a tályaiaknak. A kaszinó egyesület folyó hó 22-én zártkörű tánczvizgalmat adott. Február 5-én pedig az önkéntes tűzoltó egyesület fogja rákiáltani, hogy „három a táncz.“ Hanem a bálózás mellett a hajtóvadászokról sem feledkeznek meg; mert az ottani erdőségekből a vaddisznók szerfelett elszaporodtak. Közelébb is volt két hajtóvadász; az egyik e hó 8-án a másik 14-én, s előbbi alkalommal egy vaddisznó, másodsor szintén egy vaddisznó s egy őzbak lett az eredmény. — a disznók két két mázsásak voltak. A hajtóvadászaton ifj. br. Vay Miklós — ki szenvedélyes Nimród — mindannyiszor nagykézséggel vesz részt.

Népszámlálás. A varannói járásban befejezett népszámlálás a következő eredményt mutatja fel. 1) Házi gyűjtő lajstrom betöltött: 4082. 2) Férfi összeíratott: 11,176. 3) Nő: 12,556. E szerint a járási népesség összes száma: **23,762.** 4) Távol van 1504. Összehasonlítva ezen

TÁRCZA.

Bálban.

Ezer bájos, bűvös ábránd
Rajzott sovár keblemben,
Mikor üzve szerelmemtől
Utánad a bálba mentem.

S oly sok rózsás, röpke remény
Ébredt szívem rejtekében,
Mint csillag gyúl alkony után
Messze kéklő, fényes égen.

Árva szívem úgy vert szegény,
Szinte félttem, hogy megszakad
S fájdalomában, keservében
Elárulja bűm, titkomat.

Kerestelek — s másnak karján
Repültél a termen végig; —
Láttam, hogy e percnek üdve
Még a búval is kibékít.

Hisz ott égett szép szemedben
A boldogság égi fénye

S ajkad édes mosolygása
Beszélte, mit szíved érte.

És én, mintha tarka ködkép
Játszanék csak bús szívemmel, —
Néztem merőn, elmerengve
S mint az álmat, nem hittem el.

De szívemen kin rezgett át,
Elszállottak a remények — —
Aztán szilaj tánczra keltem,
Mintha árnyak kergetnének.

S a mig neked édes volt a
Lázás zene merész árja,
Sajgó szívem azt érezte:
Mily elhagyott, milyen árva!

Neked lágyan zengő dal volt.
A keringő gyors zenéje, —
Nekem fájó, gyászos ének —
S rám borult a bánat éje.

Te bimbózó reményeket
Vittél ifju szívedben el, —
Én utolsó reményemet
Ott, a bálban tettem el.

Rácz István.

Velenczéről . . . .

II.

Hogy az ember hosszabb tartózkodás folyamában hogyan osztja meg szívét Velence és Lido közt: egészen a megállapított életrendtől függ. Ez utóbbira pedig részint mások szokásainak megszokása, részint egyéni hajlamok, de legtöbbször helyi körülmények bírnak döntő befolyással.

A Lido féliglakott magányából épp oly gyakran üzi az embert képzelme Velence műkincsei után, mint a mily könnyen hódítja el Velence lagunáitól a lelket — a szabad, végtelen tenger megható képe.

Mi tekintettel az előhaladott évszakra Velenczében telepedtünk le. A reggel óráit műtanulmányoknak szentelve s tiz órától fél hétig a szigeten időzve.

Összel, hat után, csak kipróbált szervezettel lehet, a lidoláz veszélye nélkül, künn tartózkodni.

Legalább ezt állítják a velenceiek, kiknek számos és közvetlen megfigyelései birhatnak némi alappal.

Fürdés után egyéni hangulat szerint nyugalom vagy egy lassu séta, utánna egy pohár cáp-
rival fűszerezett villásreggeli s este hatkor ebéd — Velenczében.

* * *

Ha már az élet prózájára tévedtem, nem mulaszthatom el kijelenteni, hogy Velence egyike a világ legolcsóbb városainak.

De — módjával!
Mert valamint nincs bosszantóbb a garasok

eredményt az 1870 évi összeírással, e járásban a népesség apadást mutat, 1870. évben volt a varannói járásnak 24.087 lakosa jelenleg pedig van 23.732 s így 1255 lélekkel kevesebb mint 1870-ben. Az apadást főleg azon körülmény okozza, hogy a fentebb kimutatott 1504 távollevőből 1000 — 1200 bizonyosan Angliá és Amerikában van, ki ha hon maradnak; a népesség ha nem is szaporodott, de legalább az 1870-ikivel egyenlő maradt volna. — Az apadást különösen az 1873-iki kolerajárvány is nagyban előidézte, amennyiben 1700 lélek esett e járásban a járvány áldozatául; továbbá a szokottnál nagyobb számban haltak a gyermekek 1880-ban vörheny és diszteritiszben. — Mindenesetre szomorú dolog, hogy az Amerikába való kivándorlás még most sem szűnt meg. Eperjesen és Kassán feltartóztatják és visszautasítják ugyan a kivándorlókat, mindamellett ismételve elhagyják tüzhelyeiket és távolabb eső vasutálomásokon ülnek fel. Ez adatokat a varannói járás derék szolgabirájától vettük, de kívánatos volna, hogy a többi szolgabiró urak is közölnék a népszámlálás eredményét, a melyre most minden magyar ember kétszeres érdeklődéssel tekint.

Elgázolás. Hosszuláz mellett egy hosszulázi legény elgázolt szekérével egy bistei 60 éves, izraelita nőt. A szerencsétlenség kocsis-bravournak az eredménye, ugyanis: a valószínűleg kaptos suhancz, egy kassai fiakkert mindenáron el akart mellőzni s eszeveszett sebességgel hajtott. Az elgázolt nő életveszélyes sérelmeket kapott. A vizsgálat a tettes ellen megindított.

A szomszéd megyékből.

Halálra ítélt gyilkos. Még 1879-ben történt, hogy Istváni János pinczér, Szatmárból Debreczenbe gyalog utazván, július 30—31-iki éjjelen három cigány által meggyilkoltatott és kirabolatott. Az elrabolt holmik elárulták a tetteseket, kik is azután Sarkadi (Berti) István, Magyar (Ezer) Józsi és Ruha (Disznó) Sándor személyében elfogattak és a törvényszék elé állították. Magyar Józsi és Ruha Sándor Szatmárt ítélték el, az első 15. a második 5 évi börtönbüntetésre. A főtettes azonban, Sarkadi (Berti) István, közlegény a 65 ik ezredben a kassai hadbírósról részéről kötélt halálra ítéltetett. Ez ítélet már meg van erősítve és Kassán fog végre hajtatni. A végrehajtás napja azonban még nincs közhírre téve.

Dohánycsempészet. Debreczenből tizenhárom láda dohányt akart valaki Ungvárra csempészni. A ládára azt írta, hogy foghagymát tartalmaznak s földadta a vasuton, de pórol járt, mert az egyik láda a nyiregyházi vasutállomáson beszakadt, a dohány kihullt s rájöttek a turpisságra. A dohányt lefoglalták.

Miskolcz lakossága a befejezett népszámlálás szerint 24.493 lélek számot tesz ki.

Tátra-füred. A miskolczi gözmalmi igazgatóság és a löcsei bank között komoly alkudozás folyt Tátra-füred (Smex) eladása tárgyában. Az eladási ügylet immár fait accompli: a gözmalmi igazgatóság 80.000 frt vételárban állapodott meg a banknál, mely összeg készpénzben és egyszerre fizettetik. Az igazgatóság föl volt ugyan hatalmazva az eladás eszközzésére, mindamellett az ügylet jóváhagyása végett azt a feb. 6-án tartandó közgyűlés elé terjeszti. Ez ügylet csak előnyt biztosít a gözmalmi vállalatnak, egyrészt számtanilag a magas vételár, másrészt azért,

szopánkodásánál élvezetek idején, épp oly bárgyúság háromszoros, sőt néha sokszoros áron jutni hozzájuk.

Az olaszok azon osztálya, mely bármely életpályán az idegenek physikai gondozására adta magát, financialis álláspontokon igen próbálkozik. De valóban csak addig, míg be nem látja aktioi sikertelenségét.

Olasz árusok zsarolásával és kiméltelenségével, megvallom soha nem találkoztam. Sőt tíz év után úgy tapasztaltam, hogy a szabott árak hitelre s fokozott bizalomra találtak a vevőben.

* * *

Velenczében az életphilosophia igazi próbaköve — a jó és tiszta lakás.

E részben a bőkezűség legyen az első szó, mert a néha hihetetlenül olcsó lakásoknak meg van a maguk nemezeise.

Mi a Bauernál megpihenvén, a Riva degli Schiavoni közepén, Velence egyik legfestőbb pontján találtunk igen szép lakást.

Hogy esetleg valakinek hasznos lehessen vele, ide jegyzem a háztulajdonos czimét. Marietta Fabrice. Riva degli Schiavoni Nro. 4161.

Mondom igen kedves lakás.

Nyitott ablakainkból meghallhattuk akár a bórától felkorbácsolt tenger moráját, akár a Márktér és a Piazzetta népmáramlatának el-elhaló nesztét.

Eldördülvén a kikötő esti zárlatának ágyuja, beáll a riva hosszában a méla búsongás nyugalma, mely kísérteties csendjével nem egyszer űzte messze szemekről az almákat.

hogy a gözmalom egy oly tehertől szabadult meg, mely csak alkalmatlan akadályként ékelte magát be a vállalat könnyebb ügyvezetésébe.

Krecsányi Ignác a Kassai színház igazgató-ságáról lemondott. Legvalószínűbb, hogy utódja Mándoky Béla a debreczeni színház igazgatója lesz. Krecsányit a Kassaiak igen sajnálják és méltán, mert oly, minden tekintetben tapintatos ember, mint Krecsányi, nem sok van a magyar színház igazgatók között.

Korponay János. Abaujmegye levéltárnoka 1848-iki honvédezésre f. hó 15-én Kassán hadi-művészetben elhunyt. A megboldogult mint katona bátor, önfeláldozó, mint tisztviselő pedig munkás és lelkiismeretes volt. Korponay neve az irodalom terén is ismeretes; ő írta meg Abaujvármegye monographiáját, azonkívül legy nagyobb terjedelmű hadászati munkát is írt, melyet azonban anyagi körülményei miatt sajtó alá nem bocsáthatott. Élt 63 évet. Béke poraira!

Nyilvános számadás.

A sárospataki önkéntes tűzoltó-egylet és a sárospataki főiskolai önkéntes tűzoltó-egylet által f. hó 8-án rendezett tánczvizalomról.

Bevétel 130 db. beléptijegy eladásából 132 frt	
felülfizetésekből	198 frt
Összesen	330 frt
Kiadás	116 frt
Maradt tiszta jövedelem	214 frt

A 214 frtnyi tiszta jövedelem két egyenlő részben megosztott a polgári és főiskolai tűzoltó-egylet között.

Midőn a fennebbi számadást közzé tesszük, nem mulaszthatjuk el egyszersmind, hogy a két egylet nevében hálás köszönetünket ne fejezzük ki mindazoknak, a kik megjelenésök által a bál fényes sikeréhez hozzájárultak, valamint különösen azon uraknak és hölgyeknek, kik felülfizetéseik által a két egylet pénztárát gyarapították. Felülfizettek:

Bogyay Zsigmondné 6 nagysága 49 frt.
Dr. Lengyel Endréné 6 nagysága 46 frt. Hrg. Windischgrätz Lajos 6 nméltósága 10 frt. Báro Vay Miklós 6 nméltósága Golopról 10 frt. Báro Vay Henrikné 6 méltósága 5 frt. Dr Kun Zoltán körorvos és a sárospataki t. o. egylet orvosa 5 frt. Szakácsi János 5 frt. Föt. Dezsewffy Sándor esperes-plébános 5 frt. Föt. Puza Sándor esperes 4 frt. Dr. Ballagi Géza jogtanár és a főiskolai t. o. egylet parancsnoka 4 frt. Várbogyai Bogyay Zsigmond a sárospataki t. o. egylet főparancsnoka 3 frt. Hegedüs László országgyűlési képviselő 3 frt. Zsiday József 3 frt. Szlávi Alajos a tolcsvai t. o. egylet főparancsnoka 2 frt. Weinberger Zsigmond, Ujhelyből 2 frt. Nemes Ferencz, jogtanár 2 frt. Ifj. Wohl Áron 2 frt. Szakácsi Dániel, hites ügyvéd 2 frt. Weeber Boleszlav, Miskolczról 1 frt 50 kr., Schrantz N. Miskolczról 1 frt 50 kr. Továbbá 1 frtot fizettek felül: dr. Rick Gusztáv, Schemtzer Károly a budapesti kebeleget nevében, Fényes Géza tánczmester, Ecsedi Ede a tolcsvai t. o. alparancsnok, Ecsedi Béla Tolcsváról, Groszmann Ignác tolcsvai főbíró, Nagy Gusztáv theol. tanár, N. N., Kuretska Károly gymn. tanár Ujhelyből, Zboray Károly, Paulik György, ifj. Farkas Lajos ujhelyi t. o. alparancsnok, Schön Miksa ujhelyi t. o. szivattyusparancsnok, Hudich József az ujhelyi járás. s szolgabirája, Reményi Vendel, Nagy Gábor, Lold blatt Lázár vaskereskedő, Pavletics Gyula sáros pataki t. o. szivattyusparancsnok, Vitek Gázló nyomdász, Zsoldos Benő főiskolai tanár, Buza János főiskolai tanár, Gógh Antal nyug. uradalmi igazgató Liszkáról, Markovics Hermann sárospataki t. o. szivattyusrajvezető, Novák Lajos főiskolai szenior, Radácsi György theol. tanár.

Sárospatakon, 1881. jan. 15.

Rác Gábor,
bál biz. ellenőr.

Pavletics Gyula,
bál biz. pénztárnok.

CSARNOK.

A hazai kolduló szerzetek.

(Folytatás.)

II.

Azon kérdés támad, vajjon ki adja meg a kegyelemdőfést a hazai kolduló szerzeteknek, az államhatalom, vagy az egyház? — Bizonyára az állam és egyház közti jó viszony úgy igényelné, hogy karöltve hajtsák végre korunk e követelését; azonban, ha az egyház közreműködni vonakodnék, az államhatalom jogállam czimére támaszkodva egyedül is teljes jogosultsággal bír e műveletre. Veletek és általatok, ha akarjátok, nélkületek söl ellenetek ha kell" mondá Kossuth. A történelem bizonyítja, hogy összes hazai szerzeteink mind az államhatalomtól nyertek engedélyt arra nézve, hogy Magyarországon letelepedhessenek. A közel multból, hogy ne legyen unalmas a t. olvasónak több ilyen eset fölemlítésével, csak egyet bátorodom felhozni: B. e. Szitovszky primás a pálosokat hazánkba visszahozta, mindannyian tudjuk, hogy erre az államhatalomtól kért és kapott engedélyt. Már ha a szerzetes rendek letelepítésére az állam engedélye szükséges, ugyanazon

hatalom, mely ez engedélyezésre az egyház és szerzetes rendek beismerése szerint is joggal birt, kell, hogy joggal birjon nem csak a letelepítési engedély megadására, hanem általa az államterületre befogadott szerzetes rendek megszüntetésére, eltörlésére is, ha azok bármik oknál fogva az állampolgárok érdekeinek előmozdítására már többé közre nem működnek. Teheti pedig ezt az államhatalom a nélkül, hogy e ténye által az egyházat üldöznék, mert a szerzetes rendek, mint ilyenek arra nézve, hogy az egyház létezhessék, nem szükségesek. Kitűnik ez magának Krisztusnak tanából: Ő ugyanis hozott alá a földre törvényeket, melyeknek pontos teljesítésétől tette függővé az örök életet; hozott alá tanácsokat is, melyeknek követését nem parancsolta, hanem csak ajánlotta. Minthogy pedig a szerzetesi élet Krisztus által nem parancsolt, hanem csak ajánlott tanácsokra van fektetve: önkényt következik, hogy a szerzetesi intézménytől léte nem függ. Kitűnik továbbá a szerzetes rendek történelme, valamint az egyháznak a szerzetességgel szemben követett eljárásából. Sz. Benedek szabályzata adta meg ez intézménynek a valódi szerzetes társulati jelleget, addig pedig szervezetlenül, egyenkint vagy többen félre eső magányokban többnyire contemplativ életet éltek a remeték. Már ha az egyház a háromszázados üldözésköz megifjodva diadalmasan jött ki a nélkül, hogy e műveletben a szerzetesek mint társulatok Benedék koráig részt vettek volna! vagy a középkorban, midőn a magányéletbe vonulás oly mérvet öltött, hogy az egyház a társadalmi közös érdek tekintetéből szükségesnek látta vetőjával közbe lépni, és csak az oly szerzetes társulatoknak az egyházi jelleget megadni, melyek itélete szerint valóban korszerűek voltak! ezeket tudva úgy hiszem nincs senki, ki be nem látná, hogy a szerzetes rendek az egyház létezésére nem szükségesek. Megjegyzendő, és soha szem elől téveszteni nem szabad, hogy az államhatalomnak a szerzeteseket, mint társulatokat van joga eltörlöni, de nem mint papokat, mert ekkor beavatkoznék az egyház belügyeibe s ellenkezésbe jöne a „Szabad egyház a szabad allamban" elvével. Olaszországban is az államhatalom a szerzeteseket, mint társulatokat eltörlölte, de szigoruan meghagyta a püspököknek, hogy a szerzeteseket, nevezetesen a presbitereket, lelkészi hivatalokra alkalmazzák. —

III.

Megjegyeztük fent, hogy az új műveltség kezdetén a kolduló szerzetek a kor hatalma előtt meghajolva s a koldulást mint alapot megtartva, állandó lakelyeket építeni, s itt-ott földbirtokokat is részint hagyományozás, részint könyöradományként elfogadni kényszerültek. Kérdem most már, hogy ha a hazai kolduló szerzetek az állam által eltörlöttenek, birtokaikat jogszerűen ki örökölhetné? — Ugyanazon hatalom, mely őket államterületérs befogadta: az államhatalom. Számítalan példával lehetne az államnak ez öröklési jogát M. Theresia és II. József korából illustrálni. Eltörlötve tehát az államhatalom által a kolduló szerzetek, a dolog természetéből önkény foly, mikép az általok birt javak az ő birtokába jussanak. Az államhatalom részéről leendő eme eljárást nem lehet egyházüldözés névvel nevezni, minthogy a római Curia a javakról Apostoli Fejedelmek javára a kolduló szerzeteknek hazánkba lett letelepedésekor előre önkényt lemondott, már pedig: volenti nulla sit iniuria.

Bevitattuk, mikép a kolduló szerzetesi intézmény a modern eszmék keretébe többé már nem illik, kegyelemdőfésre vár. Ezzel korántsem azt akarjuk mondani, hogy őt rágalmakba fojtva, anathema utján töröljük el, mert ez eljárás mig egyrészt korunk tyrannicus szelleméről tenne bizonyosságot, a mi pedig nem igaz — alkotmányos államban élünk — úgy másrészt a szerzetesség iránt rüt hálátlanság lenne, felednők, hogy az keletkezése korszakában szükségét pótló és az akkori uralkodó szellemnek postulatuma vala! Felednők, hogy hétszázados életében az emberiség nevelésének nagy műveletében mint hatékony tényező működött!

Nyilttér.

— E rovatban közlöttékért nem felelős a szerk. —

Felkéretik a kék fátyolos hölgy sziveskedjék tudatni, miért nem jelent meg a folyó hó 16-ra kitűzött helyen?

Szerkesztői levelezés.

N. J. úr Karád. Az ügy magán természetű lévén, csak is a „nyilttér"-ben adhatunk neki helyet. Intézkedését elvárjuk.

B. J. Sárospatak. Köszönet a küldeményért. Azonban, hogy sajtó alá adhassuk, le kell másolatnunk; mert a szedő nem tud a kéziratral boldogulni. Czimet majd csak keressük neki.

J. E. Ungvár. Adni fogjuk, csak sorát ejtessük. B. M. Kolonicza. Vettü a küldeményt de közlésével várunk kell a sorrend miatt.

Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos

BORUTH ELEMER.

Főmunkatárs: **FARKAS BERTALAN.**

Hirdetmény.

A sátoralja-ujhelyi takarékpénztár
XV-ik ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

az intézet helyiségébe

1881-dik évi februárhó 20-dik napjának délelőtti 10 órájára tüzvén ki,

erről a t. részvényesek midőn ezennel értesítetnek,

egyszersmind az abbani résztvevésre felkéretnek.

TANÁCSKOZÁSI TÁRGYAK:

1. Az igazgatóság évi jelentése s az a felett hozandó határozat.
2. A felügyelő bizottság jelentése s az a feletti határozat hozatal.
3. Az évi mérleg s az abban kitüntetett tiszta nyereség felosztása feletti intézkedés.
4. Az alapszabályok értelmében beterjesztett indítványok tárgyalása. *)

Kelt Sátoralja-Ujhelyben, 1881. január 17-én.

Dókus József,
társulati elnök.

*) Kéretnek a t. részvényesek részvényeiket s igazoló okmányaikat, az alapszabályok 19. §-a értelmében a közgyűlést megelőző napon az igazoló bizottságnak beterjeszteni.

1-3

BIRTOK ELADÁS.

500 hold egyharmadrészben bükkes erdő, fája nagyjából jó minőségű cserhaggal, kivánságra talajjal is; ugyszintén 200 hold szántó föld, 52 hold rét, nagy belsőség gazdasági épületekkel és 6 zsellérházzal szabad kézből eladó. A.-Bozsván, Kassa és S.-a.-Ujhely között. - Bővebb felvilágosítást ad:

Behyna Testvérek, S.-a.-Ujhelyt.

1-1.

M e g h i v á s.

A sátoralja-ujhelyi polgári takarékpénztár és hitelegylet

t. cz. részvényesei tisztelettel meghivatnak

a folyó év február 6-án délután 2 órakor az intézet helyiségében

Kazinczy utca gróf Andrássy házában tartandó

VIII-ik ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉSRE.

Tárgyalási sorrend:

1. Az igazgatóság,
2. A felügyelőség évi jelentése.
3. Az 1880-diki mérleg és osztalék feletti határozat.

Az igazgatósági jelentés és az évi zárszámla nyolcz nappal a közgyűlés előtt az intézet helyiségében megtekintés végett kifüggesztetik.

Kelt Sátoralja-Ujhely, 1881. január 7-én tartott igazgatósági ülésből.

Az igazgatóság.

3-3